

COLLECTION

Innovation, integration and modern
problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and
practice

www.d-pressa.com

31
MARCH

Jizzakh, Uzbekistan

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF
THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

JIZZAKH BRANCH OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF UZBEKISTAN
NAMED AFTER MIRZO ULUGBEK

SCIENTIFIC JOURNAL OF SCIENCE TECHNOLOGY & DIGITAL FINANCE
JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENCE NETWORKS

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and practice collection of materials of the
international scientific and practical conference on the topic

(March 31, 2026)

Jizzakh-2026

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young researchers and students: theory and practice – Jizzakh: Department of economics and tourism of Jizzakh branch of the national university of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, March 31, 2026, 790 pp.

Editors in charge: Ass.prof. Soy M.P.

In the collection of materials of the conference, the role and role of Science, Education and production in the era of globalization, the pressing problems of the issues of interaction of these processes, feedback on their solutions were presented by mature specialists of the field.

In addition, research on the scientific and practical topic, carried out in the economics, Exact Sciences, Natural Sciences and socio-humanities during the globalization period, information is presented in the scientific and practical fields, which includes the latest innovative technologies in the fields of production.

It can be argued that this collection is one of the specific intersections of current thoughts and innovative ideas of the world of science. This scientific and practical conference was actively attended by professors and scientific researchers engaged in scientific research in Uzbekistan and foreign countries. In increasing the position of the scientific and practical conference, the professors and teachers of domestic and foreign higher educational institutions made a significant contribution.

Professors and teachers of foreign higher educational institutions who actively participated in the work of the conference made a worthy contribution to the high level of interaction with scientists of our country. The processes of international cooperation with foreign countries and exchange with them in the field of Science in the era of globalization have a positive effect on the development of Higher Education, the fields of Science and production. The materials of this conference are special in that they include a wide range of research, from theoretical developments to practical solutions, demonstrating the diversity of approaches and directions in this area.

In conclusion, it should be noted that this scientific and practical conference will be a very useful collection for everyone who is interested in modern research in the fields of further development of Higher Education, Science, Education and production in the era of globalization. The authors are responsible for the content and quality of the articles and abstracts included in the collection.

MAKTAB TA'LIM MUASSASALARIDA O'QUVCHILARNING INTIZOMSIZLIK HOLATINI PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Yuldosheva Nilufar, Shoyzoqova Marifat

O'zMU JF sirtqi ta'lim fakulteti Amaliy psixologiya yo'nalishi 4-bosqich talabalari

Ilmiy rahbar: Sattorova Maxliyo

Annotatsiya. Mazkur maqolada maktab ta'lim muassasalarida o'quvchilar orasida uchraydigan intizomsizlik holatlarining psixologik xususiyatlari ilmiy-psixologik nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Shuningdek, o'quvchilarning xulq-atvorida intizomsizlikning yuzaga kelish sabablari, uning ijtimoiy-psixologik omillari hamda shaxs rivojlanishiga ta'siri yoritiladi. Maqolada o'quvchilar intizomsizligining shakllanishiga oilaviy muhit, tengdoshlar ta'siri, pedagogik muloqot, motivatsiya darajasi hamda shaxsning individual-psixologik xususiyatlari kabi omillar ta'siri ilmiy asosda bayon etiladi. Shuningdek, maktab amaliyotida intizomsizlik holatlarini kamaytirish va oldini olishga qaratilgan psixologik-pedagogik yondashuvlar ham ko'rsatib beriladi. Tadqiqot natijalari ta'lim jarayonida sog'lom psixologik muhitni shakllantirish, o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish hamda samarali profilaktik choralarni ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: Intizomsizlik, o'quvchi xulq-atvori, psixologik omillar, pedagogik muloqot, motivatsiya, ijtimoiy muhit, psixologik profilaktika, deviant xulq-atvor, shaxs rivojlanishi, maktab psixologiyasi.

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning shaxs sifatida har tomonlama rivojlanishi muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Biroq ta'lim muassasalarida ayrim o'quvchilarda turli darajadagi intizomsizlik holatlari kuzatilishi pedagogik va psixologik muammolardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Intizomsizlik o'quvchining ta'lim jarayonida belgilangan qoidalar va

me'yorlarga rioya qilmasligi, dars jarayonida tartibni buzishi, o'qituvchi va tengdoshlariga nisbatan salbiy xatti-harakatlarni namoyon etishi bilan tavsiflanadi. Bunday holatlar nafaqat ta'lim samaradorligiga, balki o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishi hamda sinf jamoasidagi ijtimoiy-psixologik muhitga ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Psixologik nuqtai nazardan qaralganda, o'quvchilarda intizomsizlikning yuzaga kelishi ko'plab omillar bilan bog'liq bo'lib, ular orasida oilaviy tarbiya uslublari, o'quvchining individual psixologik xususiyatlari, motivatsiya darajasi, tengdoshlar bilan munosabatlar hamda pedagogik ta'sir usullarining o'ziga xosligi alohida ahamiyatga ega. Ayniqsa,

o'smirlik davrida shaxsning mustaqillikka intilishi, emotsional beqarorlik va ijtimoiy tajribaning yetarli darajada shakllanmaganligi ba'zan intizomsizlik ko'rinishlarining kuchayishiga sabab bo'ladi.

Shu sababli maktab ta'lim muassasalarida o'quvchilarning intizomsizlik holatlarini chuqur psixologik tahlil qilish, uning kelib chiqish omillarini aniqlash hamda samarali psixologik-pedagogik profilaktika choralarini ishlab chiqish dolzarb ilmiy-amaliy masalalardan biri hisoblanadi. Mazkur maqolada aynan shu jihatlar ilmiy asosda yoritilib, o'quvchilar xulq-atvoridagi intizomsizlik holatlarining psixologik xususiyatlari tahlil qilinadi.

Asosiy qism. Maktab ta'lim muassasalarida o'quvchilarning xulq-atvori, ijtimoiy moslashuvi hamda ta'lim jarayoniga munosabati pedagogik va psixologik tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ta'lim jarayonining samaradorligi ko'p jihatdan o'quvchilarning intizomi, ularning o'quv faoliyatiga nisbatan mas'uliyatli munosabati hamda ijtimoiy qoidalarga rioya etish darajasi bilan bevosita bog'liqdir. Shu nuqtai nazardan qaraganda, o'quvchilarda uchraydigan intizomsizlik holatlarini psixologik jihatdan o'rganish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Psixologik adabiyotlarda **intizom** tushunchasi shaxsning ijtimoiy qoidalar, me'yorlar va talablarga ongli ravishda rioya qilishi, o'z xatti-harakatlarini nazorat qilishi hamda faoliyat jarayonida o'zini boshqarish qobiliyati bilan izohlanadi. Intizomsizlik esa mazkur me'yorlarning buzilishi, ijtimoiy qoidalarga befarq munosabat, o'quv jarayonida tartibni saqlay olmaslik yoki o'z xatti-harakatlarini adekvat nazorat qila olmaslik holatlari bilan tavsiflanadi.

Zamonaviy psixologiyada o'quvchilar intizomsizligi ko'pincha deviant xulq-atvor elementlari, xulqiy disfunksiya, ijtimoiy dezadaptatsiya, psixologik regulatsiya buzilishi, motivatsion disbalans kabi ilmiy tushunchalar orqali izohlanadi. Bu terminlar shaxs xulq-atvorining ijtimoiy me'yorlardan og'ishi yoki psixologik moslashuv jarayonida yuzaga keladigan muammolarni tavsiflash uchun qo'llaniladi.

Intizomsizlik holatining psixologik mohiyatini tushuntirishda bir qator nazariy yondashuvlar mavjud bo'lib, ular o'quvchi xulq-atvorining shakllanish mexanizmlarini turli jihatlardan tahlil qiladi.

A. Psixodinamik yondashuv. Psixodinamik yondashuvga ko'ra, o'quvchilarning intizomsiz xatti-harakatlari ko'pincha ichki psixologik konfliktlar, emosional zo'riqishlar yoki shaxs ichki ehtiyojlarining qondirilmaganligi bilan bog'liq bo'ladi. Bu yondashuv tarafdorlari shaxsning xulq-atvori uning ong osti jarayonlari, affektiv reaksiyalari hamda psixik energiyasining yo'nalishi bilan belgilanadi, deb hisoblaydilar. Maktab muhitida o'quvchining o'zini namoyon qilish imkoniyati cheklanganda yoki uning psixologik ehtiyojlari inobatga olinmaganda, u turli shakldagi intizomsizlik orqali o'z noroziligini ifodalashi mumkin. Bunday vaziyatlarda intizomsizlik shaxsning psixologik himoya mexanizmlaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

B. Kognitiv-psixologik yondashuv. Kognitiv yondashuvga ko'ra, o'quvchilarning xulq-atvori ularning fikrlash jarayonlari, idrok etish xususiyatlari

va baholash mexanizmlari bilan chambarchas bog‘liqdir. Agar o‘quvchi o‘z xatti-harakatining oqibatlarini to‘liq anglab yetmasa yoki ijtimoiy qoidalarning ahamiyatini tushunmasa, unda intizomsizlik holatlari ko‘proq kuzatiladi. Kognitiv psixologiyada bunday holatlar kognitiv dissonans, ijtimoiy idrok buzilishi, xulqiy rejalashtirish yetishmovchiligi kabi tushunchalar bilan izohlanadi.

C. Ijtimoiy-psixologik yondashuv. Ijtimoiy-psixologik yondashuvga ko‘ra, o‘quvchilarning xulq-atvori asosan ijtimoiy muhit ta‘sirida shakllanadi. Oila, tengdoshlar guruhi, maktab jamoasi hamda ijtimoiy qadriyatlar tizimi o‘quvchining xulq-atvor modelini belgilashda muhim rol o‘ynaydi.

Agar o‘quvchi salbiy ijtimoiy muhitda tarbiyalansa yoki tengdoshlar guruhida deviant xulq-atvor normal hisoblangan bo‘lsa, u ham bunday xatti-harakatlarni o‘zlashtirishi ehtimoli yuqori bo‘ladi.

2. O‘quvchilarda intizomsizlik holatini yuzaga keltiruvchi psixologik omillar. O‘quvchilarda intizomsizlikning shakllanishi ko‘p omilli jarayon bo‘lib, u shaxsning individual xususiyatlari, ijtimoiy muhit hamda pedagogik ta‘sir omillari bilan bog‘liq holda yuzaga keladi.

A. Individual-psixologik omillar. Har bir o‘quvchining temperament xususiyatlari, emotsional barqarorligi, motivatsion strukturasi rivojlanganlik darajasi hamda irodaviy sifatlari uning xulq-atvoriga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Masalan, impulsiv temperamentga ega o‘quvchilar ko‘pincha tezkor reaksiyalar ko‘rsatishga moyil bo‘lib, ularning xatti-harakatlari ko‘pincha oldindan o‘ylab chiqilmagan bo‘ladi. Bu esa dars jarayonida intizomsizlik holatlarining yuzaga kelishiga sabab bo‘lishi mumkin. Shuningdek, o‘z-o‘zini nazorat qilish qobiliyatining yetarli darajada shakllanmaganligi ham intizomsizlikning muhim psixologik omillaridan biridir. Bunday o‘quvchilar o‘z xatti-harakatlarini ijtimoiy me‘yorlarga mos ravishda boshqarishda qiyinchilikka duch keladilar.

B. Oilaviy tarbiya omillari. Oila shaxs shakllanishining eng muhim ijtimoiy institutlaridan biri hisoblanadi. O‘quvchilarning xulq-atvorida kuzatiladigan ko‘plab muammolar bevosita oilaviy tarbiya xususiyatlari bilan bog‘liqdir. Agar oilada nazoratning haddan tashqari kuchli yoki aksincha yetarli emasligi kuzatilsa, bolada ijtimoiy qoidalarga nisbatan befarq munosabat shakllanishi mumkin. Shu bilan birga, ota-onalarning farzand bilan muloqotga yetarli e‘tibor qaratmasligi ham bolaning psixologik ehtiyojlarini qondirilmassligiga olib keladi.

C. Maktab muhitining ta‘siri. Ta‘lim muassasasidagi pedagogik muhit ham o‘quvchilarning xulq-atvoriga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi. Agar o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasida samarali pedagogik muloqot shakllanmagan bo‘lsa, bu o‘quvchining ta‘lim jarayoniga salbiy munosabatda bo‘lishiga sabab bo‘lishi mumkin. Shuningdek, sinf jamoasidagi ijtimoiy-psixologik iqlim ham muhim ahamiyatga ega. Salbiy guruh bosimi yoki tengdoshlar tomonidan qabul qilinmaslik hissi o‘quvchining deviant xulq-atvor ko‘rsatishiga olib kelishi mumkin. Maktab amaliyotida o‘quvchilar intizomsizligi turli shakllarda namoyon bo‘lishi mumkin. Bu holatlar o‘quvchilarning yosh xususiyatlari, psixologik rivojlanish darajasi hamda ijtimoiy muhitga moslashuv darajasi bilan bog‘liq holda farqlanadi.

A. Passiv intizomsizlik. Passiv intizomsizlik o‘quvchining dars jarayonida

faol ishtirok etmasligi, topshiriqlarni bajarmasligi yoki o'qituvchi talablariga loqayd munosabatda bo'lishi bilan tavsiflanadi. Bunday holatlarda o'quvchi ochiq qarshilik ko'rsatmaydi, biroq ta'lim jarayonida passiv pozitsiyani egallaydi.

B. Aktiv intizomsizlik. Aktiv intizomsizlik dars jarayonida tartibni buzish, o'qituvchi talablariga qarshilik ko'rsatish, tengdoshlar bilan nizolar keltirib chiqarish kabi xatti-harakatlar orqali namoyon bo'ladi. Bu turdagi xulq-atvor ko'pincha emotsional beqarorlik va impulsivlik bilan bog'liqdir.

C. Deviant intizomsizlik. Ba'zi holatlarda intizomsizlik deviant xulq-atvor shakliga ega bo'lib, u maktab qoidalarini muntazam ravishda buzish, agressiv xatti-harakatlar yoki antisotsial tendensiyalar bilan ifodalanadi. Bunday vaziyatlarda psixologik-pedagogik profilaktika ishlari alohida ahamiyat kasb etadi.

Xulosa va tafsiyalar. Maktab ta'lim muassasalarida o'quvchilarning intizomsizlik holati murakkab psixologik jarayon bo'lib, u shaxsning individual xususiyatlari, ijtimoiy muhit hamda pedagogik ta'sir omillarining o'zaro ta'siri natijasida shakllanadi. Mazkur muammoni samarali hal qilish uchun o'quvchilarning psixologik xususiyatlarini chuqur o'rganish, ularning ehtiyoj va qiziqishlarini inobatga olish hamda ta'lim jarayonida sog'lom psixologik muhit yaratish zarur. Ta'lim muassasalarida psixologik xizmat faoliyatini takomillashtirish, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish hamda pedagogik muloqot madaniyatini rivojlantirish intizomsizlik holatlarini kamaytirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Nazarova L.G. Psixologik xizmat samaradorligini oshirish omillari. – Toshkent: Akademnashr, 2025-yil;
2. Jumayeva F.R. Ta'limda psixologik monitoring va diagnostika. – Toshkent: Tafakkur bo'stoni, 2024-yil;
3. Rahimov D.S. O'smirlar bilan psixologik ishlash texnologiyalari. – Toshkent: Navro'z, 2023-yil;
4. Sobirova Z.Q. Maktab psixologining ish hujjatlari va rejalashtirish. – Toshkent: Yangi nashr, 2022-yil;
5. Eshonqulov P.M. Ta'lim muassasalarida psixologik profilaktika. – Qarshi: Nasaf nashriyoti, 2025-yil;
6. G'aniyeva M.S. Ta'lim muassasalarida psixologik treninglar. – Toshkent: Fan ziyosi, 2025-yil;
7. <https://www.dissertations.se;>
8. Цой М., Камолов Д. ЗНАЧЕНИЕ И РОЛЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЭКОНОМИКЕ: МИРОВОЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА //Academic literature. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 1-105.
9. Dostonbek K. SPIRITUAL AND MORAL ENVIRONMENT OF SOCIETY //Social science and innovation. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 128-133.
10. Kamolov D. Athenian democracy: individual and collective freedom //Semantic Scholar. – 2021.

11. Kamolov D. Davlat boshqaruviga oid axloqiy qarashlar //Адабиёт учкунлари. – 2021.
12. Kamolov D. ON THE WAY TO THE DIGITAL EDUCATION SYSTEM OF UZBEKISTAN. – 2023.
13. Kamolov D. ETHICS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: EXPLORING THE MORAL AND SOCIAL IMPLICATIONS OF AI IN CONTEMPORARY SOCIETY //SGS-Engineering & Sciences. – 2023. – Т. 2. – №. 02.
14. Kamolov D. R. O. G. L. O'zbekistonda demokratiya va axloqning zamonaviy muammolari va yechimlari //Academic research in educational sciences. – 2022. – Т. 3. – №. NUU Conference 2. – С. 348-352.
15. Kamolov D. GLOBALIZATION PHENOMENON AND GLOBALISM //Journal of Contemporary World Studies. – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 4-9.
16. Цой М. П., Эшонкулов Т., Касимова Д. П. Реформы в сфере образования Республики Узбекистан //Гуманитарные науки в XXI веке. – 2014. – №. 18. – С. 210-213.
17. Цой М. П., Эшонкулов Т., Касимова Д. П. Реформы в сфере образования Республики Узбекистан //Гуманитарные науки в XXI веке. – 2014. – №. 18. – С. 210-213.
18. Абдуназаров С. А., Цой М. П. Реформирование системы образования Республики Узбекистан //Актуальные научные исследования в современном мире. – 2016. – №. 10-6. – С. 14-17.
19. Цой М. П., Носирова С. С., Мухтарова Д. Р. ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ СИСТЕМЫ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ //International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2022. – Т. 1. – №. 2. – С. 420-424.
20. Tojiyev J. R. YANGI O 'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA MADANIYAT VA SAN'AT MENEJMENTINING O 'RNI //Oriental Art and Culture. – 2023. – Т. 4. – №. 1. – С. 575-579.
21. Tojiev J. НОВЫЙ УЗБЕКИСТАН СОЗДАНИЕ И УПРАВЛЕНИЕ НОВОЙ КУЛЬТУРНО-ХУДОЖЕСТВЕННОЙ СРЕДОЙ //Science and innovation. – 2022. – Т. 1. – №. C8. – С. 518-521.
22. Saitov S., Nuraliyeva S. BOZOR IQTISODIYOTIDA PSIXOLOGIK BOSHQARUV SHAKLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 447-452.
23. Khaydarov B., Tuychieva N. INNOVATIVE TEACHING METHODS FOR COMPUTER SCIENCE AND EDUCATIONAL ROBOTICS //Science technology&Digital finance. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 14-19.
24. Mukhtarov B. A. et al. Manifestation of Corruption in Society //Zien Journal of Social Sciences and Humanities. – 2022. – Т. 14. – С. 156-166.
25. Sarvar G., Sirojiddin S., Xushnudbek P. FACTORS AFFECTING LABOR RELATIONS AND ITS WAGE //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – Т. 1. – №. 12. – С. 126-129.
26. Usmonova V. The Role of Digitalization in the Development of the Service Sector //Economic Development and Analysis. – Т. 2. – №. 12. – С. 197-201.